

Дерев'янку Б. В. Щодо змін у законодавстві про екологічне підприємництво. *Україна і Європейський Союз: сучасні тенденції співпраці: матеріали круглого столу* (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 16 травня 2019 року). Маріуполь, 2019. С. 60–65.

Дерев'янку Богдан Володимирович

доктор юридичних наук, професор

ЩОДО ЗМІН У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Для сталого економічного та соціального розвитку України, підвищення якості життя й здоров'я населення та забезпечення національної безпеки необхідним є впровадження раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки життєдіяльності людини в умовах, коли антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в нашій країні у кілька разів перевищує відповідні показники у країнах ЄС, стан земельних ресурсів близький до критичного, водокористування здійснюється переважно нерационально, непродуктивні витрати води збільшуються, за площею лісів та запасами деревини Україна є державою з дефіцитом лісових ресурсів, а тривалість життя в Україні становить у середньому близько 66 років, що набагато менше ніж в інших європейських країнах. Натомість у країнах ЄС ставлення до природних ресурсів є більш дбайливим і заощадливим. Там давно застосовуються енергозберігаючі технології та технології з генерування енергії з відновлювальних джерел. Ці процеси забезпечені законодавством. І в межах допомоги розвитку як таких технологій, так і законодавства в Україні можлива і частково здійснюється співпраця із суб'єктами господарювання та урядами країн - членів ЄС. Сучасні реалії ставлять політичне та навіть фізичне виживання держави Україна та її громадян у пряму залежність від рівня використання технологій отримання енергії з відновлювальних джерел замість закупівлі вуглеводнів в інших державах (у першу чергу РФ).

Деревянко Б. В. Щодо змін у законодавстві про екологічне підприємництво. *Україна і Європейський Союз: сучасні тенденції співпраці: матеріали круглого столу* (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 16 травня 2019 року). Маріуполь, 2019. С. 60–65.

З огляду на зазначене, сьогодні вкрай необхідним є комплексне правове забезпечення розвитку галузей, спрямованих на забезпечення екологічної, продовольчої безпеки, підвищення конкурентоспроможності економіки, створення значної кількості нових робочих місць і трансформації частини вже існуючих. Слід зазначити, що раніше під нашим керівництвом було підготовлено роботу, присвячену пошуку оптимальних варіантів правового забезпечення якості харчової продукції [1], що тісно пов'язано із забезпеченням харчової безпеки держави; а ще до подій 2014 року, коли не стояло питання виживання України у взаємозв'язку із кількістю спожитих російських вуглеводнів, багатьма вченими і практиками проводився пошук варіантів зниження енерговитрат як в економіці, так і домогосподарствами. Юристи у ці часи вишукували варіанти державної підтримки суб'єктів господарювання та домогосподарств, що здійснювали генерування енергії із альтернативних джерел. Тоді ж нами було запропоновано державі на макроекономічному рівні активніше застосовувати засоби регулюючого впливу держави на суб'єкти господарювання, що використовують альтернативні джерела енергії, тобто які генерують енергію Сонця, повітря, води невеликих річок та струмків тощо [2], а пізніше було розроблено структуру програми використання енергії з альтернативних джерел, реалізація якої дозволила б зробити вагомі кроки назустріч енергетичній безпеці держави та наблизити рівень екологічної безпеки до рівня країн - членів ЄС [3].

Як зазначалося вище, з подіями 2014 року забезпечення енергетичної безпеки в Україні набуло вкрай важливого значення. Сьогодні як ніколи збалансований соціально-економічний розвиток України, підвищення якості життя й здоров'я населення та забезпечення національної безпеки можливі лише за умови подолання проблем забезпечення недорогими власними енергоносіями, екологічних проблем, наявність яких визнана на всіх рівнях влади, вченими та практиками. Забезпечення цього можливе через

Деревянко Б. В. Щодо змін у законодавстві про екологічне підприємництво. *Україна і Європейський Союз: сучасні тенденції співпраці*: матеріали круглого столу (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 16 травня 2019 року). Маріуполь, 2019. С. 60–65.

удосконалення законодавчої складової таких процесів. В іншому випадку розвинені країни - члени ЄС із цивілізованим підходом до раціонального використання природних ресурсів не зрозуміють такого ставлення українців та відмовляться не лише від допомоги, але і від будь-якої співпраці із українськими суб'єктами господарювання та домогосподарствами. Тому нами пропонувалися напрями законодавчої підтримки ресурсозбереження та виробництва енергії з альтернативних джерел [4; 5]. Проте окреслені питання ставляться і сьогодні. Наукова доктрина, в тому числі доктрина господарського права, вирішує окремі питання здійснення й організації діяльності, що відповідає окремим ознакам екологічного підприємництва, натомість ще бракує цілісного системного науково обґрунтованого уявлення про правові засади забезпечення екологічного підприємництва [6]. Тому українськими вченими-господарниками було підготовлено нову роботу, присвячену пошуку напрямів подолання проблем екологічного підприємництва. Побудова такого монографічного дослідження дозволила авторам у повному обсязі дослідити ключові аспекти теми; надати загальну характеристику правового забезпечення екологічного підприємництва, учасникам відносин у сфері екологічного підприємництва, правовому режиму об'єктів екологічного підприємництва, державній політиці у сфері екологічного підприємництва, юридичній відповідальності у зазначеній сфері [6]. Обрані в якості об'єкта дослідження відносини у сфері організації і здійснення екологічного підприємництва є актуальними і цікавими, а їх науковий аналіз здатен закласти науково обґрунтований базис для формування засад правового забезпечення екологічного підприємництва в Україні, вдосконалення положень відповідного законодавства [6].

Загалом під поняття екологічного підприємництва підпадає генерування енергії з альтернативних джерел. Чинним Законом України «Про альтернативні джерела енергії» передбачено значну кількість напрямів стимулювання

Деревянко Б. В. Щодо змін у законодавстві про екологічне підприємництво. *Україна і Європейський Союз: сучасні тенденції співпраці: матеріали круглого столу* (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 16 травня 2019 року). Маріуполь, 2019. С. 60–65.

виробників енергії з альтернативних джерел. Але чи не найефективнішим засобом підтримки є розрахунок розміру «зеленого» тарифу на основі статті 9¹ «Стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» [7], завдяки чому цей тариф для суб'єктів господарювання та домогосподарств, зокрема на електричну енергію, вироблену з енергії сонячного випромінювання, сьогодні є найвищим серед держав Європи. Завдяки цьому до України зайшов капітал інвесторів із країн - членів ЄС, розпочалося будівництво «сонячних» електростанцій (наприклад на території Чорнобильської зони відчуження, територіях колишніх сміттєзвалищ та інших об'єктів, на яких неможливе ведення сільського господарства). Проте окремі останні кроки НКРЕКП та українського законодавця викликають здивування та занепокоєння. Так, зі зниженням «зеленого» тарифу для домогосподарств та суб'єктів господарювання можна погодитися, оскільки це треба робити паралельно зі зростанням кількості таких господарств та суб'єктів господарювання, поступово доводячи вартість такого тарифу до середньої вартості у країнах - членах ЄС та до середньої вартості енергії, отриманої із «класичних» джерел. А от із скасуванням «зеленого» тарифу для домогосподарств, які встановлюють генератори сонячної енергії (сонячні панелі) на землі, а не на дахах або фасадах будинків та інших капітальних спорудах, погодитися неможна. Офіційно такий припис подається як турбота про землю, яка використовується не за її цільовим призначенням. Але ж суб'єкти господарювання використовують набагато більше землі, ніж домогосподарства. Скоріше за все тут законодавець або: 1) відстоює інтереси великого підприємництва; 2) намагається скасувати «зелений» тариф, тестуючи суспільство щодо спротиву на прикладі домогосподарств. А отже, вважаємо за необхідне звернути увагу законодавця на необхідність проведення додаткового розрахунку перед прийняттям будь-яких рішень у сфері екологічного підприємництва, оскільки це може посіяти сумнів у європейських інвесторів

Деревянко Б. В. Щодо змін у законодавстві про екологічне підприємництво. *Україна і Європейський Союз: сучасні тенденції співпраці: матеріали круглого столу* (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 16 травня 2019 року). Маріуполь, 2019. С. 60–65.

стосовно стабільності умов господарювання в Україні; а також вказати законодавцеві на необхідність врахування правила зворотної сили закону у часі щодо інвесторів, які вже є учасниками екологічного підприємництва України.

Список використаних джерел

1. Пархоменко М. М. Правове забезпечення якості харчової продукції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Пархоменко Марина Миколаївна. Донецьк, 2013. 210 с.
2. Деревянко Б.В. Застосування засобів регулюючого впливу держави на суб'єкти господарювання, що використовують альтернативні джерела енергії // Актуальні проблеми цивільного права та цивільного процесу: Зб. доповідей та тез повідомлень учасників всеукр. наук.-практ. конф. / Ред. кол. С.Г. Кузьменко, О.І. Антонюк. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е.О. Дидоренка, 2007. С. 164–165.
3. Деревянко Б.В. Щодо структури програми використання енергії з альтернативних джерел. *Город, регион, государство: экономико-правовые проблемы: Сб. науч. тр.* / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. Донецк: Изд-во «Вебер» (Донецкое отделение). 2009. С. 68–74.
4. Деревянко Б. В. Питання законодавчого забезпечення енерго- та ресурсозбереження в Україні. Актуальні питання вітчизняної юридичної науки :Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 16-17 квітня 2015 р. Суми: СНАУ, 2015. С. 19–22.
5. Деревянко Б.В. Щодо зміни законодавства у напрямі сприяння виробництву енергії з альтернативних джерел. *Экономико-правовые исследования в XXI веке: направления усовершенствования правового обеспечения*

Деревянко Б. В. Щодо змін у законодавстві про екологічне підприємництво. *Україна і Європейський Союз: сучасні тенденції співпраці: матеріали круглого столу* (в авторській редакції), (м. Маріуполь, 16 травня 2019 року). Маріуполь, 2019. С. 60–65.

экономической безопасности государства: Матер. Четырнадцатой межд. науч.-практ. Интернет-конф. (г. Киев, 1–10 декабря 2014 года) / науч. ред. чл.-корр. НАПрН Украины В.А. Устименко ; НАН Украины, Ин-т экономико-правовых исследований. Чернигов: Десна Полиграф, 2015. С. 14–18.

6. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва (“зеленої” економіки): монографія / А.Г. Бобкова, Р.Ф. Гринюк, І.Ф. Коваль та ін.; за заг. ред. А.Г. Бобкової / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2017. 288 с.
7. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20 лютого 2003 року № 555-IV. Відомості *Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.